

I. Za Kranjsko:

Ivan Brus, Nikolaj Bernard, dr. Jožef Debevec, Ferd. Debeuc, Anton Finžgar, Jožef Gostinčar, Jakob Gross, Franc Jaklič, Ivan Jakopič, urednik „Glasnika“, dr. Ivan Janežič, Franc Jeraj, Janez Kalan, Franc Karlič, Anton Koder, Mat. Konič, Valentin Krašovec, Anton Lavrenčič, J. Lotrič, Ignacij Mercina, Jožef Novak, Franc Oswald, Ivan Pliberšek, Karol Pollak, Val. Pretnar, Peter Rozman, Tomaž Rožnik, Jakob Rižnar, Jožef Sedmak, Janez Sodar, Luka Smolnikar, August Šinkovec, Andrej Škriba, Ivan Štefe, Krištof Wilman, Henrik Zalesjak, Fran Ziller.

2. Za Koroško:

Valentin Podgorc, Avg. Križaj, Anton Rupnik.

3. Za Primorsko:

Ivan Dermastja, F. Hočevnar, J. Knavs, Martin Mars, V. Nučič, And. Furlan, Dr. Jos. Pavlica, V. Skerk, Ivan Šinkovec.

4. Za Štajersko:

Peter Erjavec, Jakob Gselman, Fran Hrustel, Jožef Kregar, J. M. Kržišnik, Martin Matek, Fran Ploč, Nikolaj Putrih, Martin Slatinek, Alojzij Sket, Fr. Sterbenk, K. Tratnik.

Politični pregled.

Borba za § 14. — Ker se vladi ni posrečilo, omogočiti redno funkcioniranje drž. zbora in parlamentarnim potom obnoviti pogodbo z Ogersko, je primorana, misliti na to, kako obnoviti pogodbo izvenparlamentarnim potom. Poskusila je ogersko vlado pridobiti za to, da privoli, da bi se uveljavil nov pogodbeni provizorij, za jedno leto ali tudi za dlje časa, in sicer na Ogerskem parlamentarnim potom, v Cislitvanski pa s § 14. Najprej je v tem smislu interveniral skupni finančni minister Kallay, a brez uspeha. Ta teden so se vršile na Dunaju konference mej avstrijsko in mej ogersko vlado, katerih se je udeležil tudi minister zunanjih del grof Goluchowski. Tudi pri teh konferencah je šlo za to, naj ogerska vlada privoli, da se v Cislitvanski uveljavi nov na godbeni provizorij s § 14. Ogerska vlada ugovarja tej zahtevi, ker nasprotuje ogerskemu osnovnemu zakonu in pa ker je Banffy izjavil v parlamentu, da obnovi pogodbo samo če jo sprejme avstrijski parlament. Konference niso imele uspeha. Banffy je zastopal stališče, naj avstrijska vlada premeni državnozborni volilni red, da zamore pogodbo parlamentarnim potom obnoviti, Thun pa se je postavil na stališče, da naj se pogodba uveljavi s § 14. Ker se vladi nista zjedini, odloči najbrž cesar, kajti tudi nova pogajanja, ki se bodo vršila koncem meseca avgusta, bržkone ne bodo imela pozitivnega uspeha. Sodi se, da provzroči cesarjeva odločitev ministersko krizo ali na Dunaju, ali pa v Budimpešti.

Novi spravní predlogi. — Vlada še vedno ni izgubila upanja, da naposled vendar doseže mej Čehi in mej Nemci spravo. Zdaj se je izvedelo, da je svoj načrt jezikovnega zakona za Češko in za Moravsko revidirala in ga v smislu nemških želja predrugačila. Gregrov list „Hlasy z Podřipska“ je te dni poročal, da se je vlada glede tega popravljenega načrta že dogovarjala s češkimi poslanci in drugi listi javljajo, da se bo v kratkem dogovarjala tudi z nemškimi poslanci. V čeških krogih se pojavlja velik odpor proti neprestanemu odjenjanju čeških poslancev. Zlasti poslanca Gregr in Spindler sta se odločno izrekla proti vsakemu nadaljnemu odnehanju

a tudi volilec so proti temu, in kdo ve, če mladočeških poslancev ne zadene naposled še usoda — staročeških ako ne ustavijo sedanjega diplomatizovanja.

Novo jezikovno vprašanje. — Značilno je, da v časih, ko tirajo Nemci obstrukcijo, češ, da jih hoče vlada ugonobiti, se pojavljajo slučajji, kateri pričajo, kako velikanske predprave užiiva v državi nemščina, in kako so nenemški jeziki faktično brezpravni. Slovesnemu proglašenju brezpravnosti slovenskega jezika pri graškem nadsodišču analogen slučaj se je primeril v Bukovini. Tam je sodišče v Črnovcih odklonilo sprejem v rumunskem jeziku pisane vloge z motivacijo, da je nemščina jedini uradni jezik v Bukovini. Gorostasnost tega argumenta se spozna najbolje iz dejstva, da je ogromna večina bukovinskega prebivalstva rumunske in maloruske narodnosti, mej Nemci pa je največ Židov.

Ogerska. — Na drugem mestu govorimo o razmerju, katero je nastalo mej Madjari in mej Nemci. Obrat v mišljenju Madjarov tako glede Nemcev kakor sploh glede cislitvanskih razmer izvira od tod, ker se Madjari boje, da bi krona mogla njih ustavo razveljaviti, ako bi se ne dalo drugače izhajati. Svojo ustavo in svojo neodvisnost pa hočejo Madjari ohraniti in zato tirajo dinastično politiko par excellence, vsled česar se tudi težišče cele monarhije že nekako prešlo v Budimpešto.

Nemčija. — Dasi je nemški cesar vedel odstraniti Bismarcka s političnega polja vsled tega, ker mu ni bil po volji, vendar je vedel ceniti njegove zasluge. To kaže naslednji ukaz, katerega je izdal ob smrti Bismarckovi na državnega kancelarja kneza Hohenlohe: S svojimi visokimi zavezniki in celim nemškim narodom stojim žalujoč ob mrtvaškem odru prvega kanclerja nemškega cesarstva, kneza Otona Bismarcka, vojvode Lauenburškega. Mi, ki smo bile priče njegovega krasnega delovanja, ki smo občudovali v njem mojstra državne umetnosti, nevstrašenega boritelja v vojski in v miru, najbolj požrtvovalnega sina domovine in najzvestejšega služabnika svojega cesarja in kralja, smo globoko užaljeni ob smrti moža, v katerem je Bog uresničil orodje, nesmrtno idejo o jedinstvi in moči Nemčije. Ni umestno v tem trenutku naštevati vsa dela, ki jih je dovršil veliki pokojnik, vse skrbi, ki jih je imel za cesarja in državo, vse uspehe, ki si jih je priboril. Preveč jih je in premnogovrstni so, in le zgodovina jih more in jih bo začrtala na bronastih tablah. Prisiljen pa sem, da pred svetom izrazim svojo žalost in hvaležno občudovanje, ki napolnuje danes celi narod, in v ime celega naroda obljubujem, da hočemo vse, kar je ustvaril on, veliki kancler, za časa cesarja Viljema Velikega, ohraniti in izvršiti in ako treba, braniti z mečem in krvjo. V to pomozi Bog! Naročam Vam, da objavite ta moj ukaz. — Nemške državljane in gotovo tudi za naše Bismarckovce more biti ganljiv ta ukaz, mi pa imamo ob njegovem grobu pred očmi le zlobne nakane proti nam. Hotel je nas opetovano uničiti, a šel je in mi smo ostali!

Španjsko-amerikanska vojska. Španija je vsprejela mirovne pogoje, kakor jih je predlagala ameriška vlada. Ta vest mora zadovoljiti vsakterega človekoljuba. Prelivanju krvi je konec. Natančno označiti se mirovni pogoji danes še nemo-rejo. Natančno se bodo ta določila še-le pri bodočih obravnavah, vendar v celam je sklenjen. Potrebna je tega Španija in Amerika. Španija je v gmotnem ozirn popolnoma izcerpana in ne bi mogla več nadaljevati vojske, Američanom je pa delalo neugodno podnebje na dosedaj tujih jim otokih največjo preglavico. General Schaffer je poročal v Ameriko, da mu pomrjejo vsi vojaki, ako se jih ne odpokliče domov. Zjedinjene države baje ustanove sedaj stalno vojsko za pridobljene otoke.

Anglija in Rusija. — Razmere mej tema dvema državama niso najboljše. Preprično jakolko je prostrana Kitajska, v kateri si skušati obe državi zagotoviti največji vpliv in mnogo

posestev. Struna mej obema velesilama je že to-li napeta, da sta vladna zastopnika Salisbury in Curzon v angleškem parlamentu že javno povdarjala, da razmere mej Anglijo in Rusijo niso dobre.

Balkan. — Bolgarski knez Ferdinand je posetil minole dni črnogorskega kneza Nikito v Cetinjah. Posetu se pripisuje čim večji pomen, ker je bolgarski knez ravno zdaj po povratku iz Petrograda prišel v Črnogoro. Najboljše odnošaje, katera si je zagotovila Bolgarija v Petrogradu, hoče imeti tudi z najboljšo prijateljico Ruske, s Črnogoro. Balkan sploh stopa pod okrilje Rusije. To potrjuje tudi posest rumunskega kralja v Petrogradu. Sprejem rumunskega kralja v Petrogradu priča o najboljših odnošajih mej Rumunijo in Rusijo.

Kreta. — Imenovanje grškega princa guvernerjem Krete jeli so se zadnji čas ustavljati tudi razni odlični Krečani, češ, guverner naj bo domačin, Grku ne zaupamo, ker bi potem Grška imela preveč vpliva na Krečanske razmere. Ta nastop Krečanov je prav povšeči sultanu in tudi Angliji, ki se upira imenovanju grškega princa le vsled tega, ker to priporoča Rusija. Nemore več dolgo trpeti, kateri vpliv na Kreti konečno prodere.

Obrtnija.

Prvi splošni zbor slovenskih in istrsko-hrvatskih posojilničarjev v Ljubljani.

(31. julija in 1. avgusta v „Narodnem domu“.)

I. Zakaj se je shod sklical.

Kakor je znano, sklicala je ta shod „Centralna posojilnica slovenska“ v Krškem. To zadrugo so pri tem vodili sledeči nagibi: Slovenske posojilnice so sicer že mnogobrojne, vendar v javnosti še vse premalo nastopajo. Res sklicujejo posamezne slovenske posojilnice vsako leto svoje ude na občni zbor; toda na tem se razpravljajo le suhe gospodarske zadeve vsake posamezne posojilnice. Večje zanimivosti je vsako leto občni zbor „Zveze slovenskih posojilnic“ v Celji. Toda tudi ta shod slovenskih posojilničarjev ni tako živahen, kakor bi bilo želeti, ker se sklicuje navadno šele po zimi. Širše važnosti bi bili lahko sčasoma tudi občni zbori „Zveze kranjskih posojilnic“ in „Gospodarske Zveze“. Tudi občni zbori „Centralne posojilnice slovenske“ niso bili dozdej mnogobrojno obiskani, ker se niso vršili v večjem mestu in ob ugodnejšem času. Vse te okoliščine, in to, da bi se vzbudilo pri slovenskih posojilničarjih večje zanimanje za vse skupne zadeve slovenskega posojilništva, napotilo je „Centralno posojilnico slovensko“ na letošnjem občnem zboru, da skliče leta 1898 v večje mesto še drug občni zbor, ki bi bil nekakošen splošen shod slovenskih posojilničarjev, ali prvi „veliki zbor slovenskega posojilništva.“ Na tem shodu bi se v prvič v večji družbi razpravljalo o načelih in organizaciji slovenskega posojilništva, kajti marsikaj še ni jasno in dognano v zavodih našega denarnega in združnega gospodarstva.

Posebno temeljito bi bilo potreba pretresti načrt novega združnega zakona. Kazalo bi znabiti kazati na napačnosti in škodljive določbe, ki se nahajajo v pravilih nekaterih posojilnic. Govoriti bi se utegnilo znabiti tudi še o knjigovodstvu naših posojilnic.

Glede organizacije posameznih posojilnic in njih razmerja do sosednih sester bi se znabiti sprožil predlog, kje kaže še posojilnice snovati in kje jih ne kaže; kjer je več posojilnic skupno v enem okraju, bi se nasvetovati utegnilo, kako bi se one združile ali približevale, oziroma svoj delokrog tako odmerile, da ne bi se spodtikala niti ena ne nad delovanjem druge. Največje važnosti je pa dobra organizacija tistih društev, katera so vzela v svoje varstvo posamezne slovenske posojilnice.

Ta društva oziroma zadruge so: 1. „Zveza slovenskih posojilnic“ (v Celji), 2. „Zveza kranjskih posojilnic“, 3. „Gospodarska zveza“ (obe v Ljubljani) in 4. „Centralna posojilnica slovenska“ (v Krškem). Ker so pravila prvih treh društev taka, da lahko sega eno društvo v delokrog drugega, treba bi bilo v tej zadevi mirno in rodoljubno besedo spregovoriti, da se ne bi niti enemu društvu krivica godila, marveč nasvetovati, kako bi se zajamčil vsem obstanek in kako naj bi ta društva s „Centralno posojilnico“ vred med seboj se podpirala in sporazumno podpore dajala vsem slovenskim posojilnicam in zadrugam na pr. na ta način, da bi izdajala skupno svoj časnik, prirejala učne tečaje in tako dalje. — Na tem shodu bi se sploh nič ne podiralo, nikoga ne sumničilo, nič ne politikovalo. Shod naj bi namreč zidal in družil ter v veliki meri in z jasno ter slovesno besedo pospeševal narodno gospodarstvo po Slovenskem, kolikor se ono razodeva v slovenskih posojilnicah in drugih gospodarskih zadrugah.

Celi shod naj bi imel v resnici slovesen obraz. Na tem shodu bi se namreč tudi o tem posvetovali, kako bi slovensko posojilništvo v svoji skupnosti praznovalo letos 50 letni jubilej našega presvetlega cesarja. V tej zadevi niso namreč dosedaj naše posojilnice še ničesar ukreniti mogle. Nekatero so še preslabotne, druge so pa za narodne namene že veliko žrtvovale.

II. Nasprotovanje temu shodu.

Čeravno se je tako lepo na shod vabilo, vendar so se oglasila kar tri društva, katera so se shodu protivila, namreč „Gospodarska zveza“ in „Zveza kranjskih posojilnic“ v Ljubljani ter „Zveza slovenskih posojilnic“ v Celji. To slednje društvo je svoje odsvetovanje podprlo s sledečimi razlogi, rekoč:

„Ne strinjamo se z namero, sklicati „prvi splošni zbor slovenskih posojilničarjev“ na 1. avg. t. l. v Ljubljano, ker bi tak shod ne imel nobenega razumnega poudara, kajti cesarjev jubilej (prva točka dnevnega reda) naj praznuje vsaka posojilnica na svojem sedežu po tamšnjih in posebno po svojih razmerah, po želji Njega veličanstva, z darilom v dobrodelne namene, najbolje v podporo slovenskim visokošolcem, ker prenujno potrebu-